

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81)

(Ju2016/08502/L2)

Sammanfattning

Försäkringskassan är kritisk till förslaget om avdrag för resekostnader vid umgänge men tillstyrker i övrigt förslagen. Försäkringskassan anser att förslaget att förvaltningsmyndigheters beslut ska bli verkställbara bör genomföras snarast möjligt, dvs. med förtur. Försäkringskassan har i övrigt synpunkter i några detaljfrågor.

Synpunkter

Kap. 4.3.2 och 14.2

Försäkringskassan är mycket positiv till förslaget att förvaltningsmyndigheters beslut ska bli verkställbara. Det förenklar och sparar resurser på flera håll, såväl inom de berörda myndigheterna som hos rättsväsendet och Kronofogden. Försäkringskassans nuvarande kostnader för att söka betalningsföreläggande och driva processer i allmän domstol kan beräknas till cirka 3,5 miljoner kronor.

Förslaget innebär dock att besluten måste delges vilket inte görs idag. Den kostnaden kan uppskattas till cirka 1 miljon kronor per år.

Om förslaget genomförs kan antalet processer i allmän förvaltningsdomstol antas öka något. Trots det kommer förslaget för Försäkringskassans del totalt sett att innebära minskade kostnader.

Nuvarande ordning är ohållbar och därför anser Försäkringskassan att denna ändring bör träda i kraft snarast och om möjligt innan övriga ändringar träder i kraft.

Det är Försäkringskassans erfarenhet att inte alla gäldenärer låter sig delges med rekommenderat brev med mottagningsbevis. Det är oklart hur utfallet skulle bli om delgivningslagens möjligheter nyttjades fullt ut. Sannolikt skulle några beslut inte kunna delges ändå. Idag förekommer det att Försäkringskassan ansöker om

stämning när Kronofogden inte kan delge en gäldenär. Försäkringskassan bedömer att ett sådant behov kommer att kvarstå och förutsätter att det även i framtiden kommer att vara möjligt att ansöka om stämning för att få betalt för en återkravsfordran om återkravsbeslutet inte har kunnat delges.

Förslaget om att upphäva 1 kap. 2 § utsökningsförordningen är av intresse för Försäkringskassan eftersom bestämmelsen omfattar betalningsskyldighet enligt 19 kap. 16-27 och 43 §§ socialförsäkringsbalken (SFB) samt ränta enligt 19 kap. 47 och 48 §§ SFB. I betänkandet lämnas inget förslag till regeländring som innebär att dessa fordringar även i fortsättningen ska handläggas enligt lagen om indrivning av statliga fordringar m.m. Försäkringskassan anser att det behövs en sådan reglering.

Kap. 8.4.1

Försäkringskassan är positiv till en differentiering av normalbeloppen som tar hänsyn till barnets ålder.

Detta kommer att kräva viss IT-utveckling inom förmånen underhållsstöd men det kan hanteras inom ramen för den löpande förvaltningen. Kostnaden kan beräknas till 400 000 kr.

Redan att kostnader för umgänge ska ingå i förbehållsbeloppet vid löneutmätning – och därmed kunna ge anstånd med betalning av underhållsstöd – avviker från den tidigare principiella ståndpunkten att barnets försörjning är en högprioriterad utgift. Försäkringskassan är därför av principiella skäl kritisk till att utvidga den avvikelserna så att även resekostnaderna för umgänget ska ingå i förbehållsbeloppet och därmed beaktas när föräldrar ska betala underhållsstöd till Försäkringskassan. Förslaget medför dock även de andra problem, som beskrivs nedan.

När Försäkringskassan i ett underhållsstödsärende tar fram en betalningsplan enligt 19 kap. 40-44 §§ SFB ska beräkningen göras med stöd av 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken (UB). Utifrån en dom från Högsta domstolen kan en bidragsskyldig förälder yrka på ett avdrag för umgänge även när han eller hon ansöker om anstånd enligt SFB (NJA 2015 s. 211 jfr 19 kap. 40-44 §§ SFB). Försäkringskassan saknar ett klarläggande om umgängets omfattning; finns det en nedre gräns för hur lång tid umgänget måste pågå för att umgängesföräldern ska få förbehålla sig medel för umgänget? Detta framgår inte heller av Kronofogdemyndighetens beslut 2015-05-04 med dnr 832 10012-15/121.

Frågan om en gäldenär ska kunna tillgodoräkna sig pengar för resekostnader vid umgänge är komplicerad. Det skulle ge fler barn möjligheten till bättre kontakt

med en förälder, men bidra till att föräldrarnas skulder till Försäkringskassan växer.

När Försäkringskassan har lämnat över underhållsstödsskulder till Kronofogden betalar gäldenären dit, ofta genom löneutmätning varvid Kronofogden fastställer ett förbehållsbelopp. Samtidigt kan den bidragsskyldiga föräldern ansöka om att få skjuta upp tillkommande betalningsbelopp och då göra anspråk på samma kostnader som Kronofogden redan tagit hänsyn till. Eftersom Försäkringskassan och Kronofogden inte har insyn i varandras ärenden skulle det här problemet växa om även resekostnader skulle ingå i förbehållsbeloppet eftersom det då skulle bli frågan om mycket större summor än idag.

Anståndsreglerna i SFB tillämpas även när Försäkringskassan kräver den bidragsskyldiga föräldern på underhållsbidrag enligt 19 kap. 28 och 29 §§ SFB, dvs. när föräldern bor eller arbetar utanför Sverige. Handläggningen av yrkanden på resekostnader skulle innebära flera utmaningar på grund av varierande valutor och levnadsförhållanden.

Försäkringskassan bedömer alltså att förslaget kommer att öka administrationskostnaderna för underhållsstöd både när umgänget äger rum i Sverige och när umgänget äger rum i utlandet. Eftersom Försäkringskassan inte har kännedom om hur många föräldrar som har resekostnader kan administrationskostnaderna inte beräknas.

Kap. 13.1

Bestämmelserna i 19 kap. 41 och 43 §§ SFB hänvisar till 7 kap. 4 och 5 §§ UB. Försäkringskassan utgår från att även den nya bestämmelsen i 7 kap. 5 a § UB ska tillämpas av Försäkringskassan och därför behöver en följdändring göras i SFB.

Kap. 13.19

Det är resurskrävande för Försäkringskassan att rapportera till Kronofogden enligt 7 kap. 14 § andra stycket utsökningsförordningen. Mot bakgrund av att Kronofogden får information från Skatteverket om någon avlider behövs ingen regel om att arbetsgivare är skyldiga att ge samma information och 7 kap. 14 § andra stycket utsökningsförordningen kan därför tas bort.

Övrigt

Försäkringskassan har tidigare påtalat att det finns ett behov av regler om betalningssäkring. Även om det inte ingår i uppdraget för denna utredning att ta fram sådana regler vill Försäkringskassan påminna om att behovet kvarstår.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av rättschef Eva Nordqvist, avdelningschef Per Eleblad och verksamhetsområdeschef Kjell Skoglund, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Kjell Skoglund